

KOKINSÚ: 3
RÉGI ÉS ÚJ VERSEK
ANTOLÓGIÁJA

TAVASZ II. KÖTET

ANONIM

うつせみの世にも似たるか花桜咲くと見しまにかつ散りにけり
ucuszemi no jo ni mo nitaru ka hanadzakura szaku to misi ma ni kacu
csirinikeri

Vedlett álcája
kabócéknak a világ.
Ez vagy te, virág¹.
Amint díszed felöltöd
szórod azonnal szerte. 73

KORETAKA HERCEG 惟喬親王

Hendzsó püspöknek ajánlja

桜花散らば散らなむ散らずとてふるさと人の来ても見なくに
szakurabana csiraba csiranan csiradzu tote furuszatobito no kite minaku ni

Cseresznyevirág
ha úgyis hullanod kell
hullj alá rögvest.
Ha sosem hullanál le
lélek nem jön csodálni. 74

SZÓKU SZERZETES そうく法師 (?)

Urin-in nél hulló cseresznyeszirmokat látott²

桜散る花のところは春ながら雪ぞ降りつつ消えがてにする
szakura csiru hana no tokoro va haru nagara juki dzo furicucu kiegata ni
szuru

Hulló szirmok közt -
már nyakunkon a tavasz -
szállong még hó is?
Mintha képtelen volna
olvadni e világból. 75

SZOSZEI SZERZETES 素性法師 (ld.47)

花散らす 風の宿りは 誰か知る 我に教へよ 行きてうらみむ
hana csiraszu kadze no jadori va tare ka siru vare ni osiejo jukite uramin

látva a hulló cseresznyevirágokat

Sziromontó szél
tanyáját ki ismeri:
tudassa velem!
Arra veszem majd utam,
panaszom elmorogni. 76

SZÓKU SZERZETES そうく法師

いざ桜 我も散りなむひとさかりありなば人とうきめ見えなむ
idza szakura vare mo csirinan hito szakari arinaba hito ni ukime mienan

Hulljunk hát együtt
cseresznyevirág!
A rút vénséget
elkendőzzük hol nyílnak
bimbói ifjúságnak. 77

ひとめ見し君もやくと桜花けふはまち見てちらばちらなむ
hitome misi kimi mo ja kuru to szakurabana kjó va macsimite csiraba
csiranan

Ki pillanatra
láthattad csupán őket,
ha visszajönnél...
Csak egy napot várjatok,
ha hullani kell, szirmok! 78

春霞なにかくすらむ桜花散るまおだにも見るべきものを
harugaszumi nanika kakuszuran szakurabana csiru ma o dani mo miru beki
mono o

Ködfátylas tavasz
mért bújtatod előlem
a szirmaidat?
Akár, ha hulltukban is
de látnom kell bármiképp. 79

FUDZSIVARA NO JORUKA 藤原因香 (cca.9.sz. utolsó harmada)

たれこめて春のゆくへもしらぬまにまちし桜もうつろひにけり
tarekomete haru no jukue no siranu ma ni machisi szakura mo ucuroini keri

Mikor betegen, leeresztett függöny mögött feküdt, látta amint lehullanak a számára szakított cseresznyeág szirmai.

Szobámba zártan
tovaillant a tavasz.
Várva várt szirmok
hirtelen megvénülten
potyogni kezdenek már. 80

SZUGANO NO TAKAJO 菅野高世 (9.sz. eleje)

枝よりも あだに散りにし 花なれば 落ちてても水の 泡とこそなれ
eda jori mo ada ni csirinisi hana nareba ocsite mo midzu no ava to koszo
nare

Mikor a főhercegi szobából a cseresznyevirágokat hullani látta a kerti patakba.

Águkról elmúlt
szanaszét szitált szirmok.
Fürge víz tükrén
olyanná lesznek rögtön
akár az illanó hab. 81

KI NO CURAJUKI (紀 貫之) 872-945

ことならば咲かずやはあらぬ桜花見る我さへにしづ心なし
koto naraba szakadzu ja va aranu szakurabana miru vare sae ni
sidzugokoro nasi

Ha így van ő is,
szirmáról mért nem mond le
a cseresznyefa?
Csak távolból bámulom,
ám oda szívem nyugta. 82

桜花とく散りぬともおもほえず人の心ぞ風も吹きあへぬ
szakurabana toku csirinu tomo omoedzu hito no kokoro dzo kadze mo
fukiaenu

Cseresznyeszirom:
fürgébben mi se múlik –
tartja a nézet.
A szív színváltásához
nem kell támadjon szél sem. 83

KI NO TOMONORI 紀友則 (?-906?)

ひさかたのひかりのどけき春の日にしづ心なく花の散るらむ
hiszakata no hikari nodokeki haru no hi ni sidzugokoro naku hana
no csiru ran

7

Békességteli
tavaszfényben ázó nap.
Miképp lehetnek
híján szívnyugalomnak
e szerteszálló szirmok? 84

FUDZSIVARA NO JOSIKADZE 藤原好風 (cca.900)

春風は花のあたりをよぎてふけ心づからやうつろふと見む
haru kadze va hana no atari o jogite fuke kokorodzu kara ja ucrou to min

Tavaszi szellő
a cseresznyevirágot
kerüld fűjtodban!
Bárcsak érthetném végre
önként hull vagy miattad? 85

VÁLÁS KÖNYVE VIII.

HENDZSÓ PÜSPÖK 僧正遍昭 (816-890)

夕暮れの まがきは山と 見えななむ 夜は越えじと 宿りとるべく
júgure no magaki va jama to mienan joru va koedzsi to jadori toru beku

Az alkonyövény
hegyláncként tornyosuljon
tekintetében!
Ily járhatatlan éjre
menedéket kell kérjen! 392

JÚSZEN SZERZETES 幽仙法師 (836-900)

別をば山のさくらにまかせてむ止めむとめじは花のまにまに
vakare oba jama no sakura ni makaszeten tomen tomedzsi va hana no
mani mani

barátok válásakor, miután a hegyre felmásztak

Elválnk-e most?
Bízzuk virágaira
a cseresznyének:
tovább maradnak vagy nem?
Függjön a sorsunk tőlük! 393

HENDZSÓ PÜSPÖK

山かぜにさくら吹きまき乱れなむ花のまぎれに立とまるべく
jama kadze ni sakura fukimaki miderenan hana no magire ni tacsitomaru
beku

Hegyi szélvihar
fújd a szirmokat össze
zilált virágból
támassz útjába torlaszt!
Tégy, hogy itt pihenjen meg. 394

JÚSZEN SZERZETES

ことならば君止るべくにほはなむかへすは花の憂きにやあらぬ
koto naraba kimi tomaru beku niowanen kaeszu va hana no uki ni ja aranu

Ha hullani kell
illatod szerte ragyogd,
így tartsd őt vissza!
Útnak, ha mégis indul:
rútságod tanúsága. 395

SZERELMES VERSEK XIII. KÖTET

ONO NO KOMACSI³ 小野小町 (825-900?)

9

うつつにはさもこそあらめ夢にさへ人めを守ると見るがわびしさ
ucucu ni va sza mo koszo arame jume ni szae hitome o moru to miru ga
vabisisza

Hogy napvilágnál
így kell tenned belátom.
Ám álmomban is
fürkész tekintetektől
bújva... láthatatlan fájsz. 656

限りなき思ひのままによるもこむゆめぢをさへに人はとがめじ
kagiri naki/ omoi no mama ni/ joru mo komu/ jumedzsi o szae ni/ hito va
togamedzsi

Olthatatlanul
gyújtó gondolatom vagy.
Lepj meg az éjjel:
álmaink ösvényein
nem lesnek sóvár szemek. 657

夢ぢにはあしもやすめずかよへどもうつつにひとめ見しごととはあ
らず jumedzsi ni va asi mo jaszumedzu kajoe domo ucucu ni hitome misi
goto va aradzu

Álomösvényen
szökdös szüntelen lábam
jártában hozzád.
Bár ébrenlét fényénél
percre se láttalak még. 658

10 VEGYES XVIII. KÖTET

ANONIM

世の中はいづれかさして我ならむ行きとまるをぞ宿とさだむる
jo no naka va idzure ka szasite vaga naran juki tomaru o dzo jado to
szadamuru

Bármerre legyen
otthont nem nyújt e világ.
Akármerre is
hol megpihenek ott van
a hajlékom kiszabva. 987

ANONIM

あふ坂の 嵐の風は 寒けれど ゆくへ知らねば わびつつぞ寝る
ószaka⁴ no arasi no kadze va szamukeredo jukue siraneba vabicucu dzo
neru

Találka Dombon
viharos, fagyott szél jár.
Merre visz utam?
Magányosság a társa
éjjeli álmainak. 988

ANONIM

風の上にありかさだめぬ塵の身はゆくへも知らずなりぬべらなり
kadze no ue ni ari ka szadamenu csiri no mi va jukue mo siradzu
narinu beranari

11

Mint szellő szárnyán
egy bizonytalan porszem.
Hasonló vagyok:
névtelen az úti cél
sehol semerre házam. 989
ISZE 伊勢 (9.-10. szd.)

あすかがはふちにもあらぬ我やどもせにかはり行く物にぞ有りける
aszuka gava fucsi ni mo aranu vaga jado mo sze ni kaerijuku mono ni dzo
arikeru

Akkor írta, amikor eladta házáat.

Aszuka folyam,
házam nem medred mélye:
abból zátony lesz...
csörgő filléreként foly ez:
ilyen a dolgok sodra. 990

SZERZŐNKÉNTI FORDÍTÁSOK:

ANONIM

紅に染めし心もたのまれず人をあくにはうつるてふなり
kurenai ni szomesi kokoro mo tanomaredzu hito o aku ni va ucuru csó nari

Skarlátra festett
szív se reménynek kútja.
Emberré, ha ismersz:
hamisság és unalom
színeit kifakítják. 1044

ARIWARA NO NARIHIRA 在原業平 (825-880)

Ono no Komacsi kortársa, fáma szerint a szeretője. Hasonlóan Komacsihoz egyike a hat és harminchat költőgéniusznak⁵. A Kokinsúban harminc vakáját jegyezték.

世の中にたえて桜のなかりせば 春の心はのどけからまし
jo no naka ni taete sakura no nakari szeba haru no kokoro va
nodokekaramasi

Ha a világban
nem volnának e szirmok,
tavaszos szívünk...
haloványzöldben, kábán
dobbanna a szellőkkel. (53)

今日来ずは 明日は雪とぞ 降りなまし 消えずはありとも 花と見ま
しや
kjó kodzuba aszu va juki to dzo furinamasi kiedzu va aritomo hana to
mimasi ja

Ha elmaradnék
holnap pehelyként hullnak.
Cseresznyeszirmok,
bár el nem olvadnak
virágnak mégse látod. 63

濡れつつぞしひて折りつる年の内に春はいくかもあらじと思へば
Nurecucu dzo síte oricuru tosi no ucsi ni haru va ikuka mo aradzi to
omoeba

Elküldve valakinek egy lilaakácággal, amelyet az utolsó, esős tavaszi napon szakítottam.

Bár hideg esők
permetén... még virágzik.
Végül sokáig
a tavasz se húzza már:
tépelődve letörtem. (133)

花桜散りかひくもれ老いらくの来むと言うふなる道まがふがに
Szakurabana/ csirikai kumore/ oiraku no/ komu to iu naru/ kicsi magau ga ni

*Egy ünnepi bankett alkalmával a Kudzsó rezidencián, Horikava
kancellár negyvenedik születésnapján.*

13

Cseresznyevirág,
szerteszórt szirmaiddal
homályba felhőzd
hol a vénség útja jár:
ne lelje hová vezet. (349)

唐衣着つつなれにしつましあればはるばる来ぬる旅をしぞ思ふ
Kara koromo/ kicucu narenisi/ cuma si areba/ harubaru kinuru/ tabi o site
dzo omou

Mint meleg ruha
mivel összenőttem rég.
Távolí úton,
fővárosi szerelmem:
a szívem, de sajgatód! (410)

起きもせず寝もせで夜を明かしては 春のものとてながめくらしつ
oki mo szedzu ne mo szede joru o akasite va haru no mono tote nagame
kurasicu

Fel nem ébredek
hálni mégúgyse térek.
Folyvást virrasztva
a tavasz fia lettem:
esőn át nézem létem. 616

寝める夜の夢をはかなみまどろめばいやはかなにもなりまさるかな
nenuru jo no jume o hakanami madoromeba ija haka na ni mo narimaszaru kana

Az éjjel veled
álomként illant tova.
Elbóbiskolok
hátha megismétlődik...
Dehogy! Még illékonyabb! 644

HENDZSÓ PÜSPÖK 遍昭僧正 (816-890)

散りぬればのちはあくたになる花を思ひしらずもまどふてふかな
csirinureba nocsi va akuta ni naru hana o omoisiradzu mo madou csó kana

Szirmát szétszórja
s porkupaccá válik.
Honnét sejthetné?
Bűvölten lengi körbe
a gyanútlan pillangó. 435

わがやどは道もなきまで荒れにけり つれなき人をまつとせしまに
vaga jado va micsi mo naki made arenikeri curenaki hito o macu to szesima ni

Kunyhóm környéke
úttalan gazzá zordult.
Várok valakit,
hiába, csak ígéret:
nem hozza lába hozzám. 770

秋の野になまめきたてるをみなえしあなかしかまし花もひととき
aki no no ni namameki tateru ominaesi idzure no hito ka cumade miru beki

Csábosan ringó
leánykavirágok ⁶
az őszi réten.
Szippantják szemem zajgón,
hisz lejár percük rögvest. 1016

KAMICUKE NO MINEO (上野岑雄) 9. szd.

深草の野辺の桜し心あらば今年ばかりは墨染に咲け
fukakusza no/ nobe no szakura si/ kokoro araba/ kotosi bakari va/
sumidzome ni szake

15

Mélyfüvek Völgye
idén cseresznyefáid
tusfeketénél
sötétebb szíromtengert
tárjanak e táj fölél.⁷ 832

KI NO CURAJUKI (紀 貫之) 872-945

袖ひちてむすびし水のこほれるを春立つけふの風やとくらむ
Szode hicsite muszubisi midzu no kóreru o haru tacu kjó no kadze ja toku ran

Míg nyáron mertük
áztatta ruhaujjunk.
Folyam jégtükrét
felolvasztja-e rögvést
a tavaszköszöntő szél? 2

人はいさ心も知らずふるさとは花ぞ昔の香ににほひける
hito va isza kokoro mo siradzu furuszato va hana dzo mukasi no ka ni
nioikeru

Míg az emberszív
megismerhetetlen táj:
szülőfalumban
a szilvavirág ága
a múltat illatozza. 42

くるとあくともめかれぬものを梅の花いつの人まにうつろいぬらむ
kuru to aku to me karenu mono o ume no hana icumo hitoma ni
ucuroinuran

Hajnaltól estig
le nem venném szemem a
szilvavirágról:
miként lelhettem módját
az ágról elillanni? 45

桜花散りぬる風のなごりには水なき空に波ぞ立ちける
szakurabana csirinuru kadze no nagori ni va midzu naki szora ni nami dzo
tacsikeru

Sziromhulláskor
a szelek emlékei:
feltornyosulnak
a kiégett egekig
fel-felcsapó hullámok. 89

梓弓春の山辺を越えくれば みちもさりあへず花ぞ散りける
adzuszajumi haru no jamabe o koe kureba micshi no szariaedzu hana dzo
csirikeru

Íjként nyúló nap,
mikor a hegyet járom
sodródó szirmok
oly utakra csábítanak,
miket kerülnék máskor. 115

春の野に若菜つまむとこしものをちりかふ花に道はまどひぬ
haru no no ni vakana cuman to kosi mono o csirikau hana ni micshi va
madoinu

Tavaszmezőre
zsenge virágot tépni⁸
felcihelődtem.
Szirmok hulló záporán
visszautam nem lelem. 116

夢とこそいふべかりけれ世の中につつあるものと思ひけるかな
jume to koszo/ iu bekarikere/ jo no naka ni/ ucucu aru mono to/ omoikeru
kana

Valósabb volna
álomnak hívni csupán:
volt midőn véltem
e világnak dolgait
létező valóságnak.⁹ 834

17

KI NO MENOTO 紀乳母 (cca. 9.szdz. vége)

富士の嶺のならぬ思ひに燃えば燃え神だに消たぬむなし煙を
fudzsi no ne no naranu omoi ni moeba moe kami dani ketanu munasi keburu o

Mint Fudzsi csúcsa
izzál égetőn vágyam,
míg hamuvá hűlsz!
Hömpölygő üres füstöd
istenek sem fojthatják. 1028

MIBU NO TADAMINE 壬生忠岑 (9. szdz.)

昔べや 今も恋しき郭公 ふるさとにしも 鳴きてきつらむ
mukasibe ja ima mo koisiki hototogiszu furuszato ni si mo nakite kicuran

Régmúlt időket
oly visszavágyón... újra
szülőfalvába
tért keserűségéről
énekelni a kakukk. 163

山里は秋こそことにわびしけれ鹿の鳴く音に目をさましつつ
jamadzato va aki koszo koto ni vabiskikere sika no naku ne ni me o
szamasicucu

Erdei kunyhóm,
ősz elhagyottság.
Felbőgő szarvas
bánatos kiáltása
pattintja szemem tágra. 214

人の見ることやくるしきをみなへし 秋霧にのみたちかくる覧
hito no miru koto ja kurusiki ominaesi akigiri ni nomi tacsikakuran

Emberszem, ha lát
pironkods, lánykavirág?
Emiatt inkább
lengedezel fátyolos
ősz ködök mélyein? 235

ひとりのみながむるよりは女郎花 わが住む宿に植えて見ましを
hitori nomi nagamuru jori va ominaesi vaga szumu jado ni uete mimasi o

Csodállak távol!
Bár megoszthatnám veled
kies hajlékom.
Leánykavirág, sarjadj
e férfiúi házban! 236

秋の夜の 露をばつゆと おきながら雁のなみだや のべをそむらん
aki no jo no cuju oba cuju to okinagara kari no namida ja nobe o szomuran

Őszéji harmat
nyomán elszíneződött,
vagy a vadlibák
ontotta könny festette
százsínűre a rétet? 258

寝るがうちに見るをのみやは夢といはむはかなき世をもうつつと
は見ず
Neru ga ucsi ni/ miru o nomi ja va/ jume to ivan/ hakanaki jo o mo/ ucucu
to va midzu

Mit olyankor látsz
amikor csak szenderegysz:
álomnak hívod.
Az illanó világot
dehogylátom valóznak. 835

ÓSIKÓCSI NO MICUNE 凡河内躬恒 (900?-920)

身を捨ててゆきやしにけむ思ふより外なるものは心なりけり
mi o szutete juki ja siniken omou jori hoka naru mono wa kokoro
narikeri

19

Aztán írta miután hosszú idő után találkozott valakivel, aki szemrehányást tett ezért.

Testemtől oldva¹⁰
szívem is elhagyott.
A messzeségben
érthetetlen dolgokat
véltető ok nélkül tesz. 977

SZOSZEI SZERZETES 素性法師 (?-909)

散ると見てあるべきものを梅の花うたて匂ひの袖にとまれる
csiru to mite aru beki mono o ume no hana utate nioi no szode ni tomareru

Nem lehet másképp
hullania kell mindnek.
Ó, szilvavirág:
valahogy kézellőmre
szótted a múlt illatát. 47

TAIRA NO SZADAFUN 平貞文 (871-931)

春の野のしげき草葉の妻恋ひにとび立つきじのほろゝとぞなく
haru no no no sigeki kuszaba no cuma koi ni tobitacu kidzsi no hororo to
dzo naku

Tavasztól kövér
csalitos rejtekéből
szerelemre sóváran:
felzokog a csattogva
felszálló fácánkakas. 1033

(Fordította: Villányi G. András)

¹ Hana 花= virág: mindig cseresznyevirágot jelöl. Ebben a vakában hozzáteszik a „cseresznyét”, de a szótagszám miatt rövidítettem.

² Az Urin-in egykori buddhista templom a Daitokudzsi helyén Kiotóban. Koretaka herceg, a 74. vaka szerzője lakhatott benne.

³ Japánban Ono no Komacsi máig a női szépség ikonja, a szerelem szenvedélyének és fájdalomnak szimbóluma. A korai Heian-korszak egyik legjelentősebb költője, akinek lírai érzékenysége és látásmódja kitörölhetetlen nyomot hagyott a japán irodalom, sőt a társ- művészeteken is, mint a dráma, zene, metszetek, manga stb. Meglehető, több verset tulajdonítanak neki, szerzősége kivált annál a 18 vakánál igazolt, amelyeket a *Kokinsú* tartalmaz. Ezek az *Új Forrás* 2016/5 számában olvashatók fordításomban.

⁴ A vakában szereplő Ószaka egy antik határállomás neve, amely a névben szereplő „találkozni” olvasat miatt nyert helyet az irodalomban. Az utalás miatt tartottam célszerűnek a nevet „lefordítani”.

⁵ 六歌仙 és 三十六歌仙A Kokinsúban Curajukiék kiemelik elődjeik közül a hat leginkább megbecsült költőt. Komacsi volt köztük az egyedüli nő. A 11. században a jeles költő és kritikus Fudzsivara Kintó összeállította a Harminchat Halhatatlan Génusz listáját- *Szandzsúrokkasen*三十六歌仙 - amelyben mindössze négy nő kapott helyet Komacsin kívül.

⁶ 女郎花 Patrinya scabiosifolia- „leánykavirág” – japánul is, amiképp angolul is: maiden flower.

⁷ Fudzsivara Motocune kancellár elhunytára komponált búcsúvers.

⁸ Nyilvánvaló utalás: zsenge virág önmagán túl fiatal lányt is jelent itt.

⁹ Századokon át számos vaka témája volt egyfelől álmom és valóság viszonya, másfelől bárminemű ’valóság’ spontán megkérdőjelezése. Ld. Szaigjó szerzetes híres vakáját.

Meggyőződés,

hogy a „való” nem igaz

miért hinném azt

hogy mit álomnak látok

csak álmom és nem igaz?

(In. Villányi G. András *Tükröződések*, Scolar Kiadó 2011.)

vagy Kosztolányi fordításban:

Én jól tudom, hogy itt minden csaló

s ami valónak látszik, nem való.

Ha így találok,

mért higgyem el,

hogy az álmom az álmom?

ld. még Mibu no Tadamine vakáját (835)

A szerelmi lírában különösen gyakori az elvágyódás valóságból álomba, ahol a külvilág akadályoztatása nélkül találkozhatnak a vágyakozó szerelmesek. Ld. Ono no Komacsi *Kokinsú* 552.

¹⁰ „mi o szutete” 身を捨てて a kor irodalmában gyakran feltűnik: szerzetességre, azaz a világról s annak javairól – a testi dolgoktól – történő elhatárolódást jelöl; általában lemondást a testhez köthető vágyakról.

